

ЖІНОЧА ОСВІТА АНГЛІЇ І США

І у стародавній Греції, і у середні віки, особливо у епоху Відродження, окремі жінки виділялися своїми знаннями; але значно пізніше питання про виховання і освіту жінок стало цікавити мислителів. Фактично жінки навчалися здавна. У середньовічні монастирські або єпископські школи для дівчат, ймовірно, допускалися нарівні із хлопчиками; принаймні, уже наприкінці IX ст. єпископи стали забороняти священникам навчати хлопчиків і дівчаток разом. Популярними на Заході були жіночі монастирі, у яких навчалися дівчата, здебільшого знатні, які мали намір згодом повернутися у «світ». У XI столітті з'явилися, насамперед у Нідерландах, жіночі мирські братства, що переслідували завдання милосердя і взялися, мало-помалу, за навчання жінок. Із XVI століття ґрунтуються у католицьких країнах нові чернечі ордени, які висувують на перший план жіночу освіту; такі як: орден урсулинок, орден англійських дівчат, заснований, за статутами Ігнатія Лойоли, Марією Уарте (1646), орден Салезіанок, заснований єпископом Франсуа де Салль, тощо. Жіноча освіта починає цікавити педагогів. Так, у XV ст. Вітторіно да Фельтре намагався у Італії здійснити принцип спільного навчання дітей обох статей. Першим теоретиком жіночої освіти виступив Еразм Роттердамський, який у основу його поклав вивчення класичних літератур і не знаходив потрібним обмежувати його у якому б то не було відношенні, стверджуючи, що знання - найкраща гарантія щастя і моральності. Повної рівності статей у освіті вимагав Амос Коменський, указував на призначення жінки у сім'ї як першої наставниці дітей, і вважав "материнську школу" підставою усієї освіти. Абат Флері (XVII ст.) вимагав, щоб жінок навчали релігії, граматиці, арифметиці і знайомили із вживанням ліків й із основними положеннями науки права. Фенелон, у своєму творі "Education des filles" (1687), російський переклад розпочато при журналі "Освіта" у 1893 р), уперше виробив цілісну систему виховання жінки, яке готувало б її до призначення у сім'ї. Він хотів, щоб жінка знала природу дитини, прийоми виховання і навчання, знала виробництво усього того, що використовується у будинку,

могла керувати сільським господарством, володіла б відомостями про закони, пов'язаними із правами на власність [1].

У Англії жінки отримали доступ до шкільної освіти тільки у XVIII столітті, коли виникли так звані благодійні школи (Charity Schools); але у них навчання не йшло далі грамоти та катехізису. У 1869 р. виданий був закон, завдяки якому багато шкіл (у одному Лондоні у його околицях - 25) відкрили свої двері для жінок. Особливо сильний і сприятливий вплив на розвиток жіночої освіти у Англії зробило засноване у 1874 р. "Суспільство щоденних шкіл для дівчат" (Girls Public Day School Company), яке до 1890 відкрило 34 школи (7000 учениць) і при цьому встигло значно підвищити рівень викладання. Типу наших гімназій відповідають у Англії ВНЗ для дівчаток. На початку 1880-рр. Англія за розвитком жіночої освіти була попереду усіх західноєвропейських держав, але потім її випередила Франція [4].

У Північній Америці середній навчальний заклад для жінок (жіноча семінарія, відкрита моравськими братами у Пенсільванії) з'явилася уже у XVIII ст. Із 1830-х рр. жінки у Сполучених Штатах здобувають середню освіту нарівні, а здебільшого і спільно із чоловіками; фактично вони частіше останніх закінчують курси вищої школи (середня школа, відповідає нашій середній). Свідомість необхідності жіночої освіти проникає і у східні країни. У 1881 р. єгипетський хедив відкрив за свій рахунок навчальний заклад для дівчат вищих класів; на острові Цейлоні теософічне суспільство, із ініціативи Олькотта, організувало "Жіноче виховне товариство", що налічувало у 1890 році 1800 членів і що відкрило 4 школи, у яких дівчата отримують освіту у дусі буддизму [1].

У Англії питання про вищу освіту жінок вийшло на перший план у 1868 р. Жінки стали запрошувати професорів Оксфордського, Кембриджського і Едінбурзького університетів для читання ними лекцій, із яких із плином часу розвинулися публічні університетські курси для осіб обох статей. Університети Оксфордський і Кембриджський понині не допускають у свої стіни жінок, але завдяки їм виникли із 1869 р. чотири вищих навчальних жіночих заклади: Margaret-Hall і Sommerville-Hall у Оксфорді і Girton College та Newnham College у Кембриджі [2]. У 1876 р. парламент надав університетам право давати жінкам учені ступені. Цим правом скористалися університети Вікторії і Лондонський; останній із 1878 р. допускає жінок і до слухання лекцій. У Лондоні

існують ще й особливі жіночі медичні курси. У Шотландії спочатку був особливий учений ступінь для жінок (*lady literate in Arts*), але у 1892 р. усім університетам надано було: 1) допускати жінок до здобуття наукового ступеня по витонченим мистецтвам і медицині і 2) організувати для жінок спеціальні курси або ж допускати їх до спільного зі студентами слухання лекцій. На підставі цього закону вищі жіночі курси, засновані у Глазго у 1883 р. і налічували до 300 слухачок, злилися із місцевим університетом. У всіх англійських колоніях жінкам відкрито вільний доступ до вищої освіти. У Сполучених Штатах Північної Америки була зроблена у 1842 р. перша спроба відкриття жіночого вищого навчального закладу, свого часу викликала у суспільстві протести; але потім Сполучені Штати у галузі вищої жіночої освіти випередили усі інші країни. Не усі північноамериканські університети, однак, допускають у свої стіни жінок. Не було жодного штату, де б не було одного або декількох вищих навчальних закладів власне для жінок. Такі спеціально жіночі коледжі з'явилися у Сполучених Штатах у 1860-х роках. Зазвичай вони засновуються при чоловічих університетах і мають класи підготовчі (для середньої освіти) та університетські. У тих коледжах, де немає підготовчих класів, прийом обумовлений іспитом із англійської мови, логіки, географії, вітчизняної історії, математики, алгебри, геометрії, мов латинської, грецької і одній із нових (французької чи німецької). Курс викладання у них звичайно менше, ніж у чоловічих університетах. Усіх спеціально жіночих коледжів у Сполучених Штатах понад 200. У 1885 р. ці коледжі (яких тоді було 148) мали у своєму розпорядженні майно на суму понад 10 мільйонів доларів, постійних доходів із пожертвуваних сум мали понад 7 мільйонів доларів, плати із учнів збирали понад 1 мільйон доларів; професорський персонал складався із 2554 осіб, у тому числі 1881 жінка; дипломів про успішне проходження 4-річного курсу видано було 1049. Велика частина коледжів уключали у себе інтернати, де учениці могли отримувати приміщення і харчування [5].

Справжнім розквітом жіночої освіти стає Ренесанс і ранній Новий час. Жінка отримує можливість рівної освіти з чоловіком, учителі, що приходять, навчають як синів, так і дочок. Проте різниця у їх вихованні полягає у характері одержуваної освіти: освіта жінки направлено на формування чуттєвої, ніжної і турботливої господині домашнього вогнища, тому жінок навчають

літературі, музиці, мистецтву, живопису, іноземним мовам, рукоділлю. Багатьом представницям аристократичних сімей вдається стати меценатками [5].

Остаточно проблема права жінок на освіту була у Європі і США вирішена лише в 60-і рр. ХХ століття у результаті студентських революцій, коли жінки остаточно закріпили своє право не тільки на вступ до університетів, а й на зміну університетської програми у бік включення у неї спеціальних курсів і дисциплін про жінок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія жіночої освіти [Електронний ресурс] /. – Режим доступу: <http://www.owl.ru/gender/091.htm>.
2. Eschbach Elizabeth Seymour. The higher education of women in England and America, 1865-1920. New York, 1993.
3. Женское образование в Кембриджском университете [Електронний ресурс]/. Режим доступу: <http://adelanta.info/encyclopedia/education/cambridge/>.
4. Женское образование [Електронний ресурс] /. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/40695/%D0%96%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5.
5. История женского образования [Електронний ресурс] /. – Режим доступу: <http://gender.academic.ru/398>